

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 306/2023-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Stanislavom Pavlom, PhD., Šancová 58, Bratislava-Staré Mesto, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava IV) v konaní sp. zn. 23C/209/2014 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 23C/209/2014 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje** v konaní sp. zn. 23C/209/2014 **konať** bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadosťučinenie každému z nich po **1 000 eur**, ktoré im **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **934,88 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 21. mája 2023 domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhovali prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov a priznať náhradu trov konania.

II.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou doručenu okresnému súdu 21. júla 2014 domáhajú proti súkromnej poisťovni doplatenia poistných plnení, sťažovateľ 1 v sume 35 081,43 eur, sťažovateľ 2 v sume 3 240,23 eur, sťažovateľka 3 v sume 3 503,76 eur a sťažovateľka 4 v sume 3 497,58 eur. Žalobu odôvodnili tým, že s právnou predchodkyňou žalovanej prostredníctvom finančného agenta uzatvorili poistnú zmluvu – investičné životné poistenie „*život s istotou*“, na základe ktorej v prípade sporenia sumy 2 382 Sk (79,07 eur) mesačne počas obdobia 10 rokov bolo garantované zhodnotenie vo výške 526 473 Sk (17 475,70 eur).

3. Okresný súd rozsudkom z 28. februára 2019 žalobe sťažovateľov vyhovel. Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovanej uznesením č. k. 5Co/71/2020 z 30. septembra 2021 rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie [§ 389 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)]. V odôvodnení uviedol, že okresný súd vo svojom rozhodnutí neuviedol, na základe akých dôkazov považoval za preukázané, že finančný agent, ktorý sťažovateľom vypracoval prezentáciu a finančný plán poistných zmlúv, konal v mene právnej predchodkyne žalovanej. Uznesenie krajského súdu bolo sťažovateľom doručené 25. novembra 2021.

4. Sťažovatelia argumentujú, že namietané konanie trvá viac ako deväť rokov. Od rozhodnutia krajského súdu okresný súd v intenciách právneho názoru krajského súdu nevykonal žiaden procesný úkon smerujúci k rozhodnutiu.

5. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 306/2023 z 15. júna 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v celom rozsahu.

III.

6. Dňa 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov (tzv. nová súdna mapa), ktorým bol v čl. VIII zmenený aj zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvody súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“). Podľa § 18n ods. 1 písm. d) zákona č. 371/2004 Z. z. v znení účinnom od 1. júna 2023 sa Okresný súd Bratislava IV označuje ako Mestský súd Bratislava IV.

7. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako k čl. 6 ods. 1 dohovoru) už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie vecí bez zbytočných

prieťahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (rozsudok ESLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Neved'alová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nálezy IV. ÚS 465/2022).

9. Povinnosťou súdu a sudcu konať bez prieťahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 318/2022, I. ÚS 361/2022).

10. Predmetom konania sú poisťné nároky proti súkromnej poisťovni. Konanie sa ústavnému súdu nejaví ako zložitý po právnej a skutkovej stránke. Okresný súd vykonáva dokazovanie predovšetkým oboznamovaním listín (poisťné zmluvy, návrh finančného plánu, zmena poisťných zmlúv, záverečné vyúčtovanie, rozpis a matematické vyčíslenie priebehu poistenia atď.). Istú mieru zložitosti veci možno badať pri vyhodnotení týchto listinných dôkazov, na ktoré boli potrebné odborné znalosti, ktoré si vyžadovali spoluprácu so znalcom (znalecký posudok č. 2/2017 z 8. decembra 2017), (IV. ÚS 28/05). V správaní sťažovateľov neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na celkovú dĺžku konania, no je neprehliadnuteľným faktom, že sa nepokúsili upozorniť predsedu okresného súdu na zbytočné prieťahy, čo ústavný súd síce nevníma ako rozhodujúci prostriedok ochrany, no ako podporný (na účely satisfakcie) áno.

11. Ústavný súd hodnotil dĺžku namietaného konania v trvaní viac ako deväť rokov. Žaloba sťažovateľov bola okresnému súdu doručená 21. júla 2014. Vec sťažovateľov bola rozhodnutá 28. februára 2019, no v odvolacom konaní (30. septembra 2021) vrátená na nové konanie pre účely doplnenia dokazovania. Uznesenie krajského súdu bolo sťažovateľom doručené 25. novembra 2021 a od uvedeného dátumu je okresný súd vo veci nečinný. Ak nečinnosť súdu ústavný súd charakterizuje konanie ako celok, následne nehodnotí jeho sporadické úkony (rozsudok ESLP z 22. 11. 2016 vo veci Grešáková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 77164/12 a rozsudok ESLP z 27. 6. 2017 vo veci Ivan proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 57405/15).

12. V súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prieťahov už čiastkové prieťahy zatieňujú celkovú dĺžku súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Ak porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

dosiahne značnú intenzitu, takýmto postupom súdu dochádza aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu (III. ÚS 59/2023, III. ÚS 154/2023).

13. Ústavným súdom posúdené okolnosti odôvodňujú, aby vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pretože okresný súd nevyužil možnosť vyjadriť sa k ústavnej sťažnosti, a tým ústavnému súdu nie je zrejмый ďalší procesný postup, prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.

14. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (o doplatenie poistných plnení), povahu a význam dotknutých práv, namietanú dĺžku konania (viac ako deväť rokov), ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023), ústavný súd považoval za spravodlivé priznať sťažovateľom finančné zadosťučinenie v nimi navrhovanej výške každému po 1 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

V.

15. Ústavný súd priznal sťažovateľom nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 934,88 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Základná sadzba odmeny sa pri zastupovaní dvoch a viacerých sťažovateľov znižuje o 50 % (§ 13 ods. 2 vyhlášky), teda na sumu 104,34 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu